

Jakab apostol theológiája és etikája.

II

Jakab etikája.

Jakab kiválóan gyakorlati érzékű író levén, levélkéje majdnem minden ízében a gyülekezet és a hívek lelki és erkölcsi életére vonatkozó, mélységes tartalmú gondolatok, útmutatások és intelmek remek összoglalata. A világ forgandóságának, a mindennapi élet küzdelmeinek, az emberi szükségleteknek láttára föl akarja emelni a lelkeket a porból a magasba, az örvények mellől a szellemerkölcsi lét ormaira, a szeretet a hit országába az élő Krisztushoz. Neki nincsenek okai arra, hogy védekezzék a zsidók hitetlensége ellenében, vagy hogy vitatkozzék a törvény betűihez ragaszkodó farizeizmussal; az sem célja, hogy dogmatikai fejtegetésekkel minden időkre kihatólag megalapozza és fölépítse a keresztyén tanrendszer gerinczét, a christológiát, amiképpen tette nagy kortársa Pál apostol; ő csupán a gyülekezetek szükségleteire és fogyatkozásaira tekint és a közös bajt akarja eloszlatni, a közös nyomort enyhíteni, hogy aztán a lelkek megkönynyebbülve és megnyugasztalva szárnyalhassanak ég felé a Krisztushoz. Innen van az, hogy miként a theológiája csakis néhány kimagasló gondolat keretén belül, mindent egybefoglalólag rövideden előterjeszthető: aként az etikája is néhány alapvető elv körül csoportosítható. Anélkül, hogy nyilvánosan pelengérré állítaná a gyülekezetekben felburjánzott vétkeket, szent komolysággal és feddhetetlen, tiszta jellemnek példájával törekszik hatni, hogy a rá bízott hívők élete hivatásukhoz méltó legyen.

A szerves kapcsolat nélkül egymás mellett és egymás után csoportosított etikai gondolatokat az itt következő tételekben kívánom fejtegetni.

Hamartiologia.

Az ember és a bűn.

Az ember az Isten hasonlatossága szerint — *καθ' ομοίωσιν θεού* — teremtett lény (39.). Ez a jelentőségteljes meghatározás gondolatbelileg és kifejezésbelileg egyaránt emlékeztet *Gen* 1₂₇-re, ahol is az Írás az ember teremtésének céljául az Isten képét és hasonlatosságát, azaz a

szentséget és igazságot állapítja meg. Ez, a Jakab világnézlete szerint azt jelenti, hogy az ember hivatása a Teremtő igaz megismerésében, méltó imádásában és a Vele való életben határozódik. Minthogy pedig Jakab ezt a gondolatot nem önálló, külön tételként hangoztatja, hanem csakis alkalmi és helyi intelem kapcsában, mintegy a fennforgó ellentét élesebb körvonalokkal való rajzolása közben említi meg: ebből következik, hogy nem tesz különbséget az őseredeti állapotban levő ember és a bűneset után élő emberiség között. Nem akar elméletezni afelett, ha vajjon az első embernek Istenhez való viszonya megváltozott-e az eset után, avagy nem? Távol áll tőle annak a kérdésnek fejtegetése is, hogy vajjon Ádám ivadékai elveszítették-e az Isten képére és hasonlatosságára való teremtés kiváltságait? Még azt a kérdést sem szándékozik bolygatni, hogy vajjon az Isten hasonlatossága szerint teremtett ember alapjellemé eltörölhetetlen s elveszít-hetetlen-e, avagy nem? Mindezek az iskolai vitatkozás körében felmerülhető kérdések kívül esnek a kegyesség körén, éppen azért itt nem jöhetnek figyelembe. A mi Jakabunk teljesen megelégszik azzal, ha minden keresztyén gyülekezeti tag tudatával bír annak a rendeltetésnek, amelyet az egyes ember, mint Isten hasonlatossága szerint teremtett lény tartozik megvalósítani, hogy tudniillik kiki hivatva és kötelezve van arra, hogy az Isten tökéletes tulajdonságaihoz hasonló erényekkel ékeskedjék és ezen a réven az Istenhez, mint Teremtőjéhez méltó lenni törekedjék. Ez a hivatásérzet és nemes öntudat az emberi méltóság jele, biztosítéka és kötelező záloga. Mivel pedig az embert az Isten hasonlatosságára valló jellemvonások tüntetik ki más természeti lények felett: nyilvánvaló, hogy a bűn őseredeti nem tartozik az emberi tulajdonságok közé. Lehetetlen, hogy Isten oka vagy okozója volna az emberi bűnösségnek. Hogy azonban a bűn, mint tapasztalati gonosz megvan az emberben, ez oly tény, amelyről vitatkozni sem lehet. A mindig új probléma tehát az, hogy α) honnan ered, β) miben nyilvánul, és γ) mi módon osztható el a bűn?

A bűn színtere a teremtett mindenség, a világ, amely alkalmat nyújt a bűnözésre, annyira, hogy aki a világ méte-lyező hatása ellenében szeplőtlenül megtudja magát őrizni, az a külsőleges, szertartásos istentiszteletnél becsesebb, mert igazi keresztyénhez méltó, nemes ténnyel dicséri az Urat (1₂₇). A bűn tulajdonképpen nem ősv, amely már eleve megvolt volna és úgy tapadt volna rá az emberre; sem nem szükséges rossz, amelynek meglévése nélkül az erény értéke talán csökkenne az ethika mérlegén: ilyes képzetekkel nem foglalkozik Jakab. Az ő szándéka nem az, hogy fogalmi levezetésekkel és meghatározásokkal oszlassa el a bölcsel-kedők kételyeit, hanem hogy a maga valóságában úgy mu-

tassa be a bűnt, amint az a tapasztalati életben fel-feltűnedezik, majd uralomra tör s pusztít, rombol szerteszét. Kiindul tehát az emberi szív Ősi megnyilatkozásából, mely szerint a bűnös halandó eleitől fogva másra akarta háritani a saját hibáját. Rendkívül tömören, mégis tisztán szemlélhetően rajzolja elibénk a bűn keletkezésének és befejeződésre jutásának folyamatát (1₁₃₋₁₅). Elsőben is határozottan visszautasítja a bűn kísértései miatt háborgó ember abbéli hiábavaló mentegőzését, mintha nem Ő maga volna az oka annak, hogy őt a bűn kísérteti. „Senki se mondja, aki kísértetik, hogy Istentől kísértetem; mert az Isten gonoszoktól kísérthetetlen, önmaga pedig senkit sem kísért“ (13. v.). Itt figyelembe veendő a *πειράζειν*, *πειράζεσθαι* és *πειρασμός*, ami különböző jelentésben módosuló gondolatjelzés, aszerint, amint a szándékot vagy az eredményt akarjuk kifejezni. Az egyik embernél próbáról, a másiknál kísértésről, amott tárgyi, emitt alanyi ingerről, bármely esetben is azonban a bűnnel kapcsolatos mozzanatról lehetvén szó: e jelenségeket egészen találóan jelenítik meg ama jól választott szavak, amelyekkel Jakab a szív indulatait és a vesék izgalmait tárja föl. Ádámotól öröklött álnokság az, amellyel az ember mentegetőzni szokott elannyira, hogy az utolsó ponton még azt sem átalja, hogy Istent okolja a rosszért. Már a zsidók Exod 9₁₆ nyomán abban a balhiedelemben voltak, hogy bűneik elkövetését mentegethetik, holott ellenükben jól jegyzi meg *Philo*¹⁾, hogy *οὐχ ὡς εἶναι τῶν ἀσεβῶν, τὸν θεὸν αἴτιον κακῶν φησι Μαυῆης*. Majd a *Homeros* korában a bűnt egész vakmerőséggel az istenekre és a végzetre háritották²⁾. Viszont a római etikai hanyatlás mutatói az ilyen mondások: *Deus impulsor mihi fuit*³⁾, és *Quid, si hoc voluit quispiam Deus*⁴⁾?

Ezt a *πρωτον ψευδος*-t, ezt a tökéletlen gondolkozási módot jól ismeri Jakab, és tudja azt is, hogy csupán az vélekedhetik és cselekedhetik ily álnokul, aki magát gonosz létére jónak képzei, ellenben Istentől minden rosszat feltételez. Annak okáért kereken visszautasítja azt a föltevést, mintha bármi szempontból, vagy bármi tekintetben is azt lehetne mondani, hogy az Isten kísért. Távol legyen! Az Isten gonosztól kísértetlen és kísérthetetlen — *ἀπειραστός ἐστιν κακῶν* —. Ő a tökéletes szentség és igazság megközelíthetetlenül felüláll a véges és gyarló lét fölött s hozzá gondolatban vagy képzeletileg sem közeledhetik gonosz; amiből következik, hogy Ő nem kísért senkit sem. Az ember annyira korlátolt lény, hogy ha az általa óhajtott, remélt vagy tervelt

¹⁾ Opp. ed. Pfeiffer. Erlang. 1786, vol. II., Quod deter. pot. pag. 218.

²⁾ *Il.* τ, 86: *ἐγὼ δ' οὐκ αἰτιός εἰμι, ἀλλὰ Ζεὺς καὶ Μοῖρα.*

³⁾ *Plaut.* Aulul. 4, 10, 7.

⁴⁾ *Terent.* Eunuch. 5, 2, 36.

jót el nem érheti: titokban, alattomban az Istent okolja; avagy, ha a bűn megköörnyékezi: a beállható vagy beállott bajokért, gonoszért az Istentől való elhagyatottságát hozza fel mentségül, mintha minden negativum és passivum utolsó ponton a Teremtő akaratából zúdúlna az emberre. Ilyen súlyos, bár dőre vád ellenében Jakab egész szelídséggel ki nyilatkoztatja a való tényt, tudniillik azt, hogy Isten lényében egyáltalában nincs semminemű olyan érzés vagy gondolat, vagy szándék, aminek a gonosszal bármi legkisebb vonatkozása vagy köze lehetne. Isten semmi módon sem ingerelhető gonoszra és így Tőle gonoszra ingerlés nem származhatik.

Hasonló szellemben nyiltkoztak Isten tökéletes szent-ségéről egyes fennkölt gondolkozású ókori bölcselők is¹⁾. Csupán az emberi tökéletlenség akarja ráháritani Istenre a bajok eredetét, mint próbáratevést, kísértést, mert hát már az első emberpár is ily módon iparkodott volna kibúni a felelősség alól²⁾. Isten azonban nem kísért senkit. Viszont másfelől bizonyos, hogy Ő nem akadályozza meg azt, hogy a bűn valósággal napfényre derüljön azoknál, akik a gonoszra hajlandók és azt tényleg meg is cselekszik, mindazonáltal gondja van arra, hogy a kísértéssel egyidejűleg megmutassa a kibontakozás útját is (1 Kor 10¹³).

Honnan ered hát a bűnre való kísértés? Erre a kérdésre felel a 14. vers: „Kiki kísértetik a tulajdon kívánságától csalogatva és édesgetve.“ Itt minden szónak egész gondolat-kör felel meg. Kiki, vagyis minden egyes ember kísérhető és kísértett lény egyaránt, azonban a kísértő, mindenkivel szemben a saját tulajdon kívánsága. Ime, ez a kísértés forrása és oka. Sem nem az Istenben, sem nem a világban kell keresni a bűnre való kísértés okát, hanem magában az emberben, akit a saját kívánsága kísért. Még pedig hogy mily alattomban és veszedelmesen lép fel a kívánság, azt Jakab csakis képileges szavakkal magyarázgatja és ránk bízva, hogy a kifejezéseit a mindennapi életből igazoljuk. A szemléltető verbumok *ἐξέλκειν* és *δελεάζειν*, melyek a kívánság műveletét jelzik, a vadász- és halász-nyelvhasználatból kölcsönzött szavak és majdnem orczapirítólag jelentik meg azt az üzelmet, melyet az érzéki kívánság folytat az emberi akarral. Az *ἐξ* az *ἐξέλκειν*-ben jelzi, hogy az ember a kívánság csalogatása által indíttatva, mintegy elhagyja azt a

¹⁾ P. o. *Jesus Sirach: Μη εἴλη; ὅτι διὰ κρίμιον ἀπέστην, μή εἴλη; ὅτι αὐτός με ἐπλήρησεν. Οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν καὶ οὐκ ἔδωκεν οὐδενὶ ἀμαρτανεῖν* (15, 11. 12, 20.).

Seneca meg így: Quae causa est Diis bene faciendi? Natura. Errat, si quis putat eos nocere velle: non possunt. Nec accipere possunt iniuriam, nec facere.

²⁾ *Kálvin: Hoc tergiversandi artificium a primo homine traditum sedulo imitatur.*

biztonsági állapotot, amelyben odáig volt és így kimozdítatva nyugodtságából, bizonytalan helyzetbe jut, amikor aztán a vágy foglyúl ejti és becézgeti. Így ecsetelték ezt a jelenetet már az antik írók is¹⁾. Eszerint a kívánság, a vágy, mint valamely kéjelgő némbor, kiveti a horgot, fölingerli az érzékeket, megbódítja az agyat, minek folytán az ember, fejét vesztve hallgat a mézédés csábító szóra és többé nem az esze irányítja az akaratát, hanem a kívánság vezeti rabként, de dédelgetve, cziróztatva, hitegetve, csalogatva. Hogy mi lesz ebből, megmondja a következő 15. vers: azután a kívánság fogaván, azaz teherbe esvén, szül bűnt, a bűn pedig teljességre jutván, nemz halált. Ennél a szintén szemléltető előterjesztésnél a *σπλαγχνισα* átmeneti jelentésén kívül a *νικτει*, aztán az *ἀποτελεσθεῖσα* befejező mozzanattal kapcsolatos *ἀποκεί* verbumok fejezik ki híven a drámai fejlődést és véghez jutást.

A már foglyúl ejtett akaratot ugyanis a vágy annyira behálózza, vele olyképpen egyesül, hogy ennek következtében a vágy terhessé lesz, azaz határozottan észlelhető fejlődésnek indul és elmaradhatatlanul lételt ad magzatának, nevezetesen szüli a bűnt. Azután a kívánság eme szülötte tudniillik a bűn, szintén halad a maga útján, bűnre bűn halmozódik és amikor már elér a véghez, azaz amint befejeződésének ideje érkezett — *ἀποτελεσθεῖσα* — önnönmagából halált hoz létre. Ez utóbbi mozzanatnál figyelembe veendő, hogy a bűn a halált kezdettől fogva hordozza méhében és csakis akkor ad annak létet, ha teljes kialakulásra juthat; amiből következik, hogy a létrejövetelét valami felsőbb hatalom megakadályozhatja. Ilyen isteni erő a Szentlélek megelevenítő, újjászülő hatalma, amely megmenti a lelket a haláltól (5₂₀). Eszerint itt a halálon nem a testi halál, hanem a lélek halála értendő, amiből viszont nyilvánvaló, hogy a kísértésnek eme végcélja éppen úgy nem származhatik Isten akaratából, mint ahogy a kísértést nem lehet néki tulajdonítani.

A bűn keletkezésének eme feltárásával nem szándékozik Jakab külön elméletet megállapítani, csakis gyakorlatilag kívánja igazolni, hogy a bűn maga magában az emberben van és a tagokban csírázik ki, ott gyökerezik meg, majd kihajt, sudarba szökken és megtermi a maga gyümölcsét.

Ebből a tanításból azt az okulást kell merítenie a keresztyén embernek, hogy ha élete pályáján különböző viszontag-

¹⁾ P. o. *Aelianus*, De animalium natura VI., 31: *ἴπιο τῶν ἡδονῶν ἐκκόμενοι προΐσσι καὶ ἔξω τῆς θαλάσσης.*

Plato, Tim. 69, 6. szerint *ἡδονὴ μεγίστων κακῶν δέλεος*, viszont *Plutarchus* szerint *τὸ γλυκὸ τῆς ἐπιθυμίας ὡσπερ δέλεος ἐξέλκει* (scil. *ἀνθρώπους*). Ismeretes *Terentius* mondása is: *Nescis inescare homines, trahit sua quemque voluptas.*

ságokkal, testi-lelki megpróbáltatásokkal kell tusakodnia: azok miatt ne az Istent okolja, hanem mindig önmagára gondoljon, aki még a hite erősítése és erkölcsi tudatának fokozása végett reá bocsátott próbákat is istenkisértésnek minősíti és abból mindenféle kigondolható rosszra következtet, holott pedig Istenhez nem közelíthet és Tőle nem származhatik a lényével merőben ellenkező gonosz (1¹³). Ott van a kísértés mozgató oka az ember testében. Ez az ok nem más, mint a kívánság, amely elemi erővel, furfanggal és mohó falánksággal tör az ember épsége ellen (14. v.), és ha sikerül néki a megingatott akarattal egyesülnie: ebből a szerencsétlen egybekelésből létrejön a bűn szörnyfajzata, amely aztán, ha tőle szabadulni nem bírsz, oda juttat a kísértés célpontjához, a lelki halálhoz (15. v.). Ez oktatás kapcsán találóan folytatja gondolat-társítását az író eme szavakkal: Ne tévelyegjetekek kedves atyámfiain!

A bűn fajai.

Miként a bűn eredetét nem lélektani, vagy metaphysikai modorban, hanem egészen tapasztalati úton tárta föl Jakab: aként annak megnyilvánulási módjairól is inkább csak helyi vonatkozású jelzéseket tesz. *Bouman* szerint *graphica rei significatae est informatio, qua primum intento tamquam digito monstrantur, deinde diserte nominantur aī ἡδοναί*. A vágyaknak az a természete, hogy nem tudnak vesztetg maradni, folyton-folyvást izegnek-mozognak, űzik gonosz játékuakat az akarat megalázására és a tagok veszedelmére. Ott fészkelnek, tanyáznak az idegek és izmok, a vér és vese tájékain s szünetlenül harcra és diadalmaskodásra törnek. Nincs meghatározott hadi terepük, hogy példánakokáért vagy a lélek, vagy az ész ellen tusakodnának csupán, hanem szerte száguldanak mindenütt, ahol zsákmányt ejthetnek. Mindamellet két főbb jellegnél fogva rájuk lehet ismerni, amennyiben rendszerint vagy az érzékiség, vagy az anyagiség hálóiba igyekeznek becsalni áldozatukat. Ennek következtében háboruszkodások és hadakozások *πόλεμοι καὶ μάχα* állanak elő. Voltaképpen ugyan nem közvetlenül valóságos gyilkolásokkal, öldöklésekkel és borzadalmakkal teljes háborúk, hanem azok előzményei, nevezetesen kölcsönös meghasonlások, fondorlatok, lázongások, irigység, hatalomvágy és egyéb ilyen jelenség, ami úgy az időszak elégedetlenségnek *πόλεμος*, mint az időlt békétlenségnek *μάχη* megannyi forrása. A vágyak szakadatlan veszkődésének bizonyítékául szolgál az a tény, hogy most egyfelől a tagjainkkal kerülnek összeütközésbe, majd másfelől egymás között és egymás ellen viaskodnak. Mindez nem a külvilág színterén, hanem az egyes ember érzékeiben,

vagyis Pál meghatározását használva, a *σάξ*-ban, a testben kezdődik és aztán innen kitérve, folytatódik az élet porondján. Már az antik világ is tudta ezt, mert hiszen rokon gondolatot tolmácsolt *Aristoteles*¹⁾ és *Cicero*²⁾ is.

A Jakab nemes, tiszta lelke elfordul ugyan a bűnös jelenségektől, mindamellettt kénytelen rámutatni úgy a bűn ádáz fajaira, mint az általok okozott rombolásokra. Szemléltetőleg ábrázolja tehát elibénk az ő megszokott, egyszerű, de mélységes tartalmú szavaival a bűn fajait, anélkül hogy rendszeresen vagy részletesen szándékoznék róluk szólni.

A bűn szülője, a kívánság, először is az érzéki vágyak kielégítésére törekszik, és ha az ember nem képes a tagjait fegyelmezni és a kívánság teljesülését megakadályozni: elkerülhetetlenül előállanak a gerjedelmek folytán az érzéki bűnök, *αἱ ἡδοναί* (4₁). Ezekről Jakab nem tárgyal részletesen, mi is mellőzhetőnek tartjuk a felsorolásukat. elegendő levén az azokban leledző halandóknak már a jellemzése is: *μοιχαλίδες* (4₄). Szinte karöltve sorakoznak aztán az anyagiség örvényébe sodró ellenségek gyanánt az önzés válfajai, úgymint az ellenszenv, irigység, mely a gyilkosságig vetemedhetik, amit ez a színes klimax fejezi ki: *φονεύετε καὶ ζήλοῦτε* (2. v.). Másik bűn a gyönyörhajhászat *δαιμονῶν ἐν ταῖς ἡδοναῖς* (3. v.), ami sivár bujasággá és dobzódássá fajul, *τρογγύην καὶ σωματικῶν* (5₅). A földi múltó javak szertelen szerelmével függ össze az elbizakodottság, hiú kérkedés úgy szóban, mint cselekedetben, *ἀλαζονείαι* (4₁₆), ami magában véve is gonoszság. Ezután jönnek a basáskodások, melyekkel a gazdagok a szegényeket elnyomják, *καταδυναστεύειν*, ügyesbajos dolgaikban erőszakkal háttérbe szorítják (2₆), velők szemben jótalanságot követnek el, kapzsiságukban még a munkásaik megérdemlett bérét is lefoglalják, ami által égre kiáltó panaszokat és feljajdulásokat okoznak (5₄). Ehez járul a földi, testi és ördögi bölcselkedés, mellyel az ember a saját énjét iparkodik mindenütt érvényesíteni (3₁₅), amiből keserű irigység és húzalkodás, gáncsoskodás, hazudozás (14. v.), meg háborúság és minden gonosz cselekedet keletkezik (16. v.). Ahol a kívánságok elharapóznak, ott tisztátalanná lesz a szív és kéz, azaz a belső és külső ember egyaránt (4₈), úgyhogy valami elképzelhetetlen ádáz harc tüzébe jut a gyarló halandó. Legnehezebbnek gondolja Jakab a nyelv fékentartását, mivel ez a halálos méreggel teljes és fékez-

¹⁾ *Ethic. Nicom.* ed. Schrader, 1672. lib. III. c. 10. sqq., lib. VII. c. 2. sqq.

²⁾ *De fin. bon. et mal.* I.: Cupiditates sunt insatiabiles . . . quae non modo singulos homines, sed universas familias evertunt. Ex cupiditatibus odia, discidia, discordiae, seditiones, bella nascuntur, nec hae sese foris solum jactant, nec tantum in alios caeco impetu incurrunt: sed intus etiam in animis inclusae inter se dissident atque discordant, ex quo vitam amarissimam necesse est effici.

hetetlen gonosz tag a legkülömbözőbb ösztönök iránt fogékony és lángba borítani képes életünk pályáját (3₅₋₈).

Mindezek a bűnök az Istentől való elpártolás útvesztőin dűlnak és a sötétség oduiban tenyésznek. Aki Isten akaratát, törvényét elhagyja, felebarátját lenézi és a szeretet útjáról letér: az a világ szerelmének esik áldozatul és ellenségévé lesz az Istennek (4₄). Hogy mily kárhozatos következményei vannak az ilyen erkölcsi eltéréseknek, azt feltárja Jakab a bűnök rajzában.

A bűn nyilvánulásai.

Kánoníróink általában véve nem írhattak s nem írtak rendszeres etikát, és így a hamartiologia tételeire vonatkozólag is csupán alkalmilag indokolt jelzéseket találunk náluk. Jakab szintén úgy, mint apostoltársai, a levele olvasóinak körében feltűnedezett vagy elharapózott körjelenségekre mutat rá, amelyek természetöknél fogva megmértelyezik az egész embert, hogyha kellő időben kellő javulás és gyógyulás nem áll be.

A bűn magva a kívánság levén, annak kielégítése végett odáig mehet az ember, hogy még a szent és igaz Istent is meggyanúsítja, sőt meggyalázza azzal, hogy Tőle olyanokat kér, amikkel vágyait táplálja és fokozza. Az imádkozással való eme kárhozatos visszaélés annál súlyosabb bűn, mivel Istenről azt feltételezi, mintha Ő nemcsak megengedné, hanem még istápolná is a bűnt. Természetes azonban, hogy az ilyen istenkisértés szégyenletesen dugába dől és végképpen eredménytelen marad (4₃).

A bűn nyilvánulásait legkönnyebben fel lehet ismerni, ha azokat individualizálva, egyes alakokban szemléltetjük. Így cselekszik Jakab, midőn első sorban a vágy zsarnokoskodásának engedni hajlandó lényeket, nemükre való tekintet nélkül paráznáknak *μοιχαλίδες* nevezi, szemükre lobbantván abbéli bűnüket, mellyel az Istentől elfordúlnak és a világgal kaczerkódnak, fajtalanokdnak (4₄).

A világ szeretése, a vele való barátkozás és érzékieskedés, *ἡ γιλία τοῦ κόσμου*, az a veszedelmes bűn, mely az Isten iránt való hűtlenségből és szeretetlenségből ered. Tudnunk kell ugyanis, hogy miképpen az ószövetségi theokrátiában a választott nép és a Jahve, a férj és feleség eszményi házasságához hasonló szellemerkölcsi viszonyban volt egymással, aképpen az újszövetségben minden egyes hívő lélek, nemre, korra, nemzetségre, állapotra való tekintet nélkül benső lelki közösségben él Istennel a Krisztus által. Ebből a viszonyból önként és parancsolólag következik az Isten iránt való törhetetlen hűség és állhatatos szeretet. Ha tehát az ember a

világ javai, dicsősége és gyönyöre felé vonzódik, azok felé hajlik, és együtt akarná szeretni Istent is, a világot is: akkor már nyilván elpártolt, elszakadt Istentől és a világ iránt érzett szerelme Isten iránt való ellenségeskedéssé fajult (4₁). Ebből a frigyszegésből, hűtlenségből és elfajulásból erednek a testi és erkölcsi épség, tisztaság és biztonság ellen irányuló bűnök, amelyeknek közös neve a paráznaság. Ime egy bűnalak.

A másik oldalon ott találjuk az önzést, mely az enyém és tiéd között levő különbséget figyelmen kívül hagyva, mindent önmagának kíván. Kiváltképpen áhítozik az anyagiak után, itt is azonban a mások birtokában levő javak, előnyök, kedvezmények után. Az önzés gerjedelme kielégíthetetlen, minthogy mindig talál másnál valami olyast, amit magának szeretne megszerezni, és éppen ebből a folytonos kívánságból áll elő részére a hiányosság. Mennél többet kíván, annál kevesebbje van, sőt utójára annyira kapzsvá lesz, hogy azt képzelettel, mintha semmije sem volna; *ἐπιθυμείτε καὶ οὐκ ἔχετε* (4₂). Ennek a jelenségnek sötétebb alakja az irigykedés és öldöklés, *ἔμλοῦν καὶ φονεῖν*. Az önzés kielégítésére irányuló törekvés sikertelenségéből ugyanis lélektani következetességgel jő létre az irigykedés, gyűlölködés, ami a gyilkolásnak rugója. Ám, még ha nem gondolunk is tényleges gyilkolásra, amely bűnnek konkrét eseteiről a kánoni iratokban feljegyzés nem található: akkor is indokolt az apostoli óvó intelem, abban a tekintetben, hogy a hívők az irigységet és gyűlölködést távoztassák el szívökből, mert ahol keserű irigység és czivódás van, ott háborúság és minden gonosz cselekedet is van (3₁₆). ami mind a valóságos gyilkosság gonosz szándékat idézheti elő. Jakab tehát elővigyázati gondoskodásból mutat rá a megnevezett bűnökre, mint amelyek útján nem oltható el a kívánság szomja, mert hiába gyűlölködtök és öldöklöktök, nem vagytok képesek elérni, amit akartok, sőt még nagyobb lesz a baj, mert a szív gonosz indulatai mozgásba hozzák a tagokat és utójára hadakozások és háborúskodások keletkeznek. Ezeket a veszedelmeket mily egyszerű és békességes módon el lehetne kerülni! Nem kívánni és önzőleg harácsolni, hanem kérni, imádkozni kellene az embereknek, de nem azért, hogy vágyaikat fokozzák, felcsigázzák és az elégedetlenkedésig eltorzulni engedjék, hanem hogy megelégedjenek azzal, amijök van és adjanak hálát Istennek a Tőle nyert javakért.

A földi múltó javak szertelen szerelmével összefüggőleg jelentkezik a harmadik bűnalak, nevezetesen az elbizakodottság, *ἀλαζονεία*, amely különböző viszonyokhoz képest különböző módon nyilvánul, miért is az apostol többes számban szól róla (4₁₃₋₁₇). Aki a világ barátja és attól várja a jó szerencsét, meg a biztos jövőt, annak Istenre nincs gondja;

megy a maga feje után, terveit az anyagiség, önzés irányítja, végre pedig az önbizalma önhittséggé, vétkes könnyelmű gőggé durvul. Viszont aki lázas nyereszkedéssel, vagy álnok úton, hamis csalárd eljárással szaporítja vagyonát, aztán fényeleg, duskál a bőségben: lassan-lassan szintén elkevélyedik, másokat lenéz, megvet, majd magában felfuvalkodik, bűneitől meg nem szűnik, a híveket útálja. Az ilyen hivalkodó önelégültek, kik az Isten világkormányzására ügyet sem vetnek, a mennyei üdvjavakra fittyet hánynak: áldozatul fognak esni saját bűneiknek. Minthogy jót tudhatnának cselekedni és mégsem cselekszik: bűnök büntetéséül azzal bűnhődnek, hogy gonoszságuk szaporodik és ítéletök bizonyos.

Az elbizakodott istentelenek közül kerülnek ki azok a világ szerint gazdagok, akik nem átalják a velök ugyanazon társadalmi és vallási közösségben élő embertársaiknak elnyomását, letiprását, tönkretételét (2₅). Már az is felháborító, ha egy pogány vagy zsidó, csupán azon az alapon, hogy jó módja van a világban és tele az erszénye: embertelenül bánik embertársával; mennyivel nagyobb bűn az, mikor a keresztyén honfitársak és hitsorsosok között a hatalmaskodási, uralkodási, vágy annyira dül, hogy egyes gazdagok a szegényeket, gyakran éppen a hivatali vagy alárendeltségi viszonyból kifolyólag leigázzák, járomba fogják, egyik bíróságtól a másik elé hurcolják. Az ilyen elvadult emberi szörnyek megkáromolják a keresztyének szép nevét s nem méltók, hogy őket Krisztusról keresztyéneknek nevezze, vagy éppen azoknak tartsa a világ (2₇).

D. Erdős József.